

opperde dat Dijkhoorn via Gerbrandy een bespreking met de koningin zou aanvragen opdat alle hangende problemen grondig doorgesproken konden worden. Op maandag 9 juni verklaarde de koningin zich bereid, zowel Gerbrandy als Dijkhoorn de volgende dag te ontvangen. Haar voornemen was om, als niet anders mogelijk was, tegen Dijkhoorn te zeggen (zoals zij tegen de Geer gedaan had) dat hij ontslag diende te nemen, en ook Gerbrandy wilde nu in zijn hart van Dijkhoorn af maar hij besefte dat hij dan moeilijkheden met anderen zou krijgen, met Steenberghe in de eerste plaats die een goed vriend van Dijkhoorn geworden was. Er vond op dinsdagmiddag 10 juni om kwart voor drie in *Stubbings House* eerst een gesprek tussen de koningin en Gerbrandy plaats. Krijg ik uw contraseign als ik hem ontsla, vroeg de koningin. Ja, zei Gerbrandy, maar pas als het onontkoombaar is; Dijkhoorn moet de gelegenheid hebben, zich behoorlijk te verdedigen, nadien spreek ik nader met u. 'Achter in mijn geest', zo schreef Gerbrandy nog diezelfde dag, 'had ik het gevoel: het loopt mis, zakelijk wenste ik de vreedzame solutie.'¹

Inderdaad, het liep mis.²

Toen Dijkhoorn om kwart over drie tot het werkvertrek van de koningin toegelaten werd, waar Gerbrandy zich nog steeds bevond, begon hij met haar te vragen, welke bezwaren zij tegen zijn departement had. Zij antwoordde dat zij daar in het algemeen geen vertrouwen meer in stelde. In plaats van voorbeelden te vragen en die te weerleggen, ging Dijkhoorn meteen tot een algemene verdediging van zijn departement over: hij had weinig krachten, moest veel zelf doen, 'het was', zei hij, 'best mogelijk dat er wel eens langzaam werd gewerkt.' De koningin: 'Dat zegt de minister van defensie in oorlogstijd, mijnheer Gerbrandy!' Neen, zo had Dijkhoorn het niet bedoeld: bij zaken die op de oorlogvoering betrekking hadden, was 'als het moest, een beslissing in vijf minuten de deur uit' – met 'langzaam werk' bedoelde hij de behandeling van administratieve aangelegenheden en, zei hij, bij andere departementen bleven zelfs stukken die met de oorlogvoering te maken hadden, wel eens liggen, 'een lijst met vragen van het *War Office*' bijvoorbeeld was door een van de departementen (Justitie, maar dat noemde Dijkhoorn niet) twee maanden lang niet in behandeling genomen. Gerbrandy, getergd door dit 'klikken' (Dijkhoorn heeft er in de eerstvolgende kabinetszitting zijn excuses voor aangeboden), wees onmiddellijk die kritiek af.

¹ Gerbrandy: 'Aantekeningen inzake ontslag Dijkhoorn', p. 6 (archief min. pres., M 9). ² Wij volgen in onze weergave hoofdzakelijk het verslag dat Dijkhoorn nog diezelfde avond geschreven heeft (Dijkhoorn: 'Memoires', bijl. 11).